

Gudor Kund Botond, *Istoricul Bod Péter (1712 – 1769)*, cu o prefață de Iacob Mârza, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2008, 584 p.

Apărută sub auspiciile Centrului de Studii Istorice și Politologice „Iuliu Maniu” din Alba Iulia, cartea Pr. Dr. Gudor Kund Botond, inițial o teză de doctorat susținută la Universitatea „1 Decembrie 1918” din aceeași localitate, se înscrie pe o linie de cercetare istorică deschisă în urmă cu câțiva ani la „Alma Mater Apulensis”, fiind, după cum precizează și Prof. Univ. Dr. Iacob Mârza în *Prefața* lucrării, rezultatul unei dinamice, intense și repetate documentări științifice în arhive și biblioteci românești și europene.

Volumul, intitulat *Istoricul Bod Péter (1712-1769)*, urmărește practic destinul acestui preot reformat din Ighiu (jud. Alba), autor prolific „*implicat în diverse ramuri ale științei, de la teologie și istorie literară până la istorie și cartografie*”, „*personalitatea științifică protestantă cea mai marcantă a secolului al XVIII-lea din Transilvania [...], considerat și unul dintre întemeietorii istoriei literaturii maghiare și, în special, savantul care a cuantificat cel mai bine oamenii de știință și operele lor din spațiul locuit de maghiari*”. Bod Péter este văzut dintr-o perspectivă istoriografică de ansamblu, care nu poate ignora, printre multe alte aspecte, raporturile acestuia cu ideile Umanismului și Barocului sau apartenența sa la Preiluminismul transilvănean.

Astfel, pe lângă *Prefața* (p. 7 -11) deja amintită, și după un scurt preambul al lui Gudor Kund Botond, *Auctor Pio Lectori* (p.13-14), în care, cu modestie, „fără pretenția perfecțiunii, ori a epuizării subiectului”, se deconspiră faptul că opera istorică a lui Bod Péter este analizată din perspectiva integrării acesteia în spațiul mult mai larg al istoriografiei europene, în general, și central și sud-est europene, în special, urmează *Introducerea* (p.15-22), redactată ca prim capitol al lucrării. Practic, aici sunt expuse lectorului, succint, datele biografice ale preotului din Ighiu și sunt enunțate principalele interogații asupra scrisului istoric la Bod Péter, cărora cercetarea actuală încearcă și, credem noi, reușește să le găsească răspunsuri.

Urmează cel de-al doilea capitol al lucrării, intitulat *Cultură, biserică și societate în Transilvania preiluministă* (p. 23-84), care radiografiază, în subcapitole distincte, diferitele aspecte ale epocii, precum *Viața politică și socială, Reformismul austriac sub domnia Mariei Tereza și tipologia reformelor tereziene, Biserica reformată din Transilvania în prima parte a secolului al XVIII-lea. Relația Reformei cu romano-catolicismul și absolutismul habsburgic și Situația socio-economică și confesională a preoșimii transilvănene din secolul al XVIII-lea*. După cum se observă, prin modul de redactare al acestei părți, consistente de altfel, a lucrării, se încearcă surprinderea exhaustivă a problemelor ce crează contextul, acel context în care se naște, se formează și se cizelează omul de cultură Bod Péter. Nici unul dintre aspectele relevante în procesul de influențare a intelectualului din Ighiu nu este lăsat la voia întâmplării, ceea ce, să recunoaștem, este rezultatul unui travaliu remarcabil.

După cum era de așteptat, paginile capitolului următor vin să încadreze *Viața și activitatea lui Bod Péter* (p. 85-179), în contextul anterior elaborat. Extrem

de detaliat, textul din această parte a lucrării este îmbogățit cu o seamă de ilustrații privind viața studențească de la Universitatea din Leiden, unde se formează intelectual și profesional viitorul preot și istoric, precum și cu tabele și grafice care explicitează diferite aspecte ale problemelor analizate.

Enunțat încă din titlul lucrării, demersul lui Gudor Kund Botond se concentrează mai ales asupra activității de istoric a lui Bod Péter, astfel încât, în continuare, capitolul *Scris istoric la Bod Péter. General și particular* (p.180-242), se deschide cu două subcapitole dedicate istoriografiei europene în general, în prima parte a secolului al XVIII-lea, precum și, în particular, celei central-europene între anii 1710-1770, zonă și perioadă în care se încadrează și scrisul istoric al preotului de la Ighiu. Nu sunt ocolite aici nici interferențele operei sale istorice cu istoriografia românească și săsească din Transilvania, nici evoluția discursului său preiluminist, ca o trecere de la Baroc la Iluminism, și nici, bineînțeles, viziunea sa istorică care evoluează de la teologie și istorie particulară la istoria generală.

Filonul principal al volumului este suplimentat cu un nou capitol, *Semantică preiluministă la Bod Péter. Context, text și subtext* (p.243-368), care, printre altele, inventariază și analizează extrem de riguros atât tipul scrierilor cu caracter istoric propriu-zis (istoriografii, biografii, lucrări de istorie bisericească, istorie literară, biblioteconomie, operă enciclopedică etc.), cât și opera teologică și cea juridică văzute din perspectiva valențelor lor istorice. Ca o completare, mai trebuie spus că nu e omisă nici contribuția lui Bod la dezvoltarea științelor auxiliare ale istoriei, aici aria preocupărilor sale cuprinzând epigrafia, cartografia și numismatica.

În sfârșit, partea dedicată *Dimensiunilor discursului istoric la Bod Péter* (p.369-413), vine să completeze tabloul unui „polihistor reprezentativ pentru cultura Principatului Transilvaniei”, aici fiind prezentate concepția istorică (mai precis, rolul și locul istoriei în opera lui Bod Péter), modelele istoriografice și metoda de investigare folosite de acesta, tipul discursului istoric, precum și evoluția scrisului istoric de la polemică la biografie și evaluare critică.

Volumul se încheie cu o suită de *Considerații finale* (p.414-440), reprezentative pentru ilustrarea capacității de sinteză a autorului Gudor Kund Botond și a atașamentului acestuia față de cercetarea istorică îndreptată cu precădere asupra instituției reprezentată de Biserica Reformată, urmate de *Anexe*, sute de titluri menționate la *Bibliografie*, rezumate în limbile maghiară și engleză, și un extrem de util *Indice de nume și locuri*. În final, nu mai putem menționa decât faptul că, fundamentată pe un număr impresionant de note de subsol, peste 1900, cartea la care am făcut referire se constituie într-o necesară lucrare de istoriografie ce vine să completeze peisajul unei epoci, să ne restituie un personaj pe nedrept uitat în ultimul veac și să aducă un omagiu celui care a fost Bod Péter, istoric, slujitor și demnitar al Bisericii Reformate.

Daniel I. Iancu